

Voorstel vervolgaanpak standaardisatie stelsel

Inhoud

Voorstel vervolgaanpak standaardisatie stelsel.....	1
Aanleiding/probleemstelling:	1
Uitwerking op hoofdlijnen:	2
Opdrachtbeschrijving actielijn 1, een stelselstandaard voor berichten:	4
Opdrachtbeschrijving actielijn 2, transparantie rond informatie- en gegevensmodellen:.....	9
Opdrachtbeschrijving lijn 3, richtlijnen voor uitwisseling en gebruik van basisregistraties:	10

Aanleiding/probleemstelling:

Ter uitvoering van de opdracht van de PSB om een ronde tafel te organiseren om de haalbaarheid van een breder gebruik van StUF te toetsen, heeft Bureau Forum Standaardisatie op 4 december 2012 een expert bijeenkomst georganiseerd. Het doel van deze bijeenkomst was de behoeften te inventariseren rond de verdere ontwikkeling van (standaards binnen) het stelsel van basisregistraties.

Na de bijeenkomst van 4 december hebben Marcel Reuvers (GeoNovum), Marijke Salters (BFS), Frank Terpstra (KING), Anton van der Weel (stelselarchitect) en Tonkie Zwaan (BKWI) een analyse gemaakt van de uitkomst van deze inventarisatie. Zij hebben op basis van deze analyse deze notitie opgesteld waarin zij een drietal actielijnen onderkennen waarmee we invulling geven aan de visie en wensen van de deelnemers.

Deze notitie is op 29 januari 2013 in een tweede bijeenkomst met experts besproken. De opmerkingen en aanvullingen uit die bijeenkomst zijn in de notitie verwerkt.

Situatieschets:

Binnen het stelsel van basisregistraties bestaan momenteel twee standaarden, Diginetwerk/Internet (voor netwerkvoorzieningen) en Digikoppeling (voor connectiviteit). Deze standaarden sluiten op elkaar aan en dekken de infrastructurele kant van gegevensuitwisseling goed af.

Waar het gaat om de applicatieve uitwisseling van berichten (op niveau van de berichtstructuur) wordt gebruik gemaakt van vele uitwisselingsformaten, waarbij 3 berichtenstandaarden (StUF, SUWI-ml en NEN3610) dominant zijn. Naast standaarden voor de berichtstructuur bevatten deze berichtenstandaarden overigens ook (semantische) afspraken over de betekenis van de uit te wisselen gegevens.

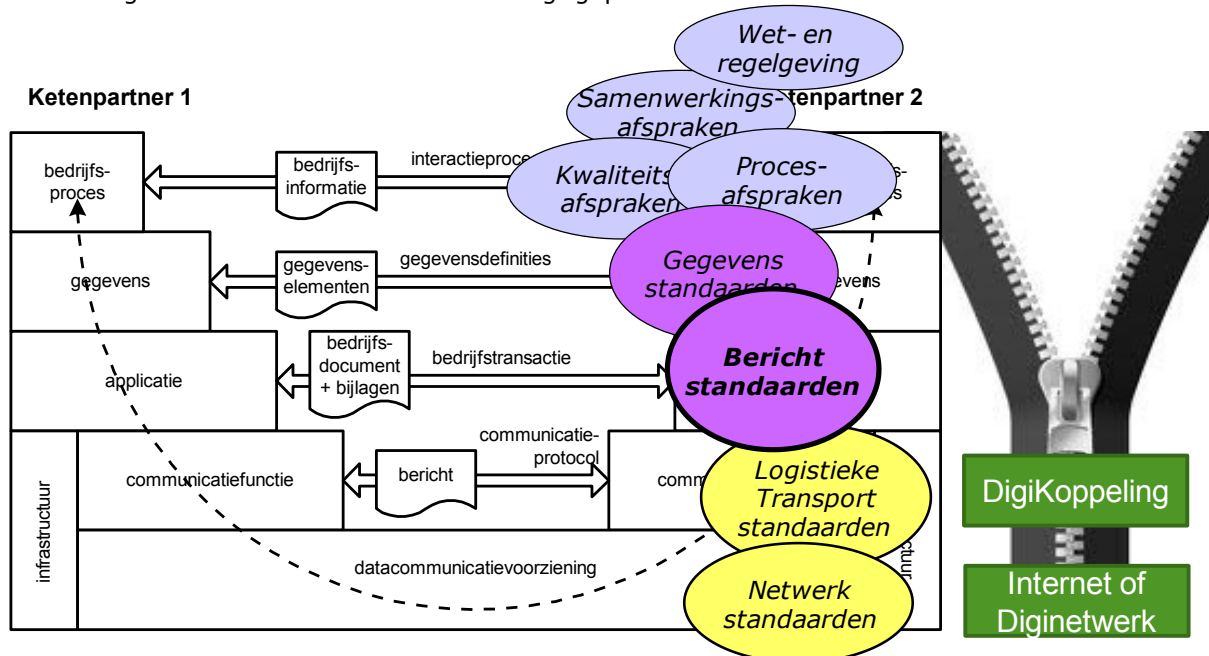
Bij het uitwisselen van gegevens binnen het stelsel is sprake van basisregistraties en afnemers. Een afnemer die gebruik maakt van een basisregistratie moet zich houden aan de door die basisregistratie gekozen berichtstandaard. De afnemer moet dan ook in ieder geval één van de drie gebruikte uitwisselingsformaten implementeren in zijn communicatiesoftware. Als de afnemer gebruik maakt van gegevens uit verschillende basisregistraties (zoals in geval van een gemeente of een grote uitvoeringsorganisatie) is de kans groot dat de communicatiesoftware alle drie de berichtenstandaarden moet kunnen verwerken.

Een alternatief zou kunnen zijn om alle basisregistraties te verplichten om alle berichtstandaarden aan te bieden en de afnemer te laten kiezen welke standaard hij wil gebruiken. De afnemer heeft dan altijd maar met één standaard te maken. Dit alternatief is efficiënter dan de huidige situatie als er veel meer afnemers dan basisregistraties zijn zoals het geval is.

Nog efficiënter kan het zijn om de bestaande berichtenstandaarden te harmoniseren tot één berichtenstandaard en/of afspraken te maken over te hanteren methoden en technieken. Dan kunnen naast onnodige kosten bij de afnemers tevens meervoudige kosten bij de houder van een basisregistratie die samenhangen met het kunnen aanbieden van meerdere standaarden (implementatie, doorvoeren van wijzigingen) worden vermeden.

Uitwerking op hoofdlijnen:

De verdergaande standaardisatie kan als volgt gepositioneerd worden:

Om te komen tot verbetering van de interoperabiliteit binnen het stelsel van basisregistraties worden de volgende actielijnen voorgesteld:

1. Ontwikkelen van een nieuwe stelselstandaard voor berichtuitwisseling, op basis van elementen uit NEN3610, StUF en SUWI-ML. Deze standaarden zullen zich (op termijn) aan de nieuwe stelselstandaard conformeren. Deze nieuwe stelselstandaard zal zich richten op de generieke aspecten van berichtuitwisseling, zonder te treden in (specifieke) semantiek.
2. Publicatie van de informatie-, gegevens- en berichtenmodellen van alle basisregistraties, op uniforme wijze, op het internet.
3. Ontwikkelen van een algemene richtlijn voor het opstellen van informatie- en gegevensmodellen en het opstellen van (semantische) gemeenschappelijke bouwstenen voor berichten door basisregistraties. Convergentie is daarbij het doel, het is niet noodzakelijk om tot één oplossing binnen het stelsel te komen.

De in dit voorstel beschreven actielijnen hebben als ambitie de rits uit het schema op pagina 2 om te beginnen één tandje hoger dicht te trekken zetten door berichtstandaarden vast te stellen. In het verlengde daarvan komen voorstellen aan de orde om een eerste invulling te geven aan de

gegevensstandaarden, het volgende tandje van de rits. In de figuur zijn deze twee actielijnen zichtbaar gemaakt in de paarse ovalen.

De deelnemers aan de voornoemde twee bijeenkomsten hebben voor de realisatie van de actielijnen concept opdrachten geformuleerd en hebben zich gecommitteerd aan de adoptie van deze nieuwe stelselstandaard in de eigen standaarden. Dit betekent dat als de nieuwe standaard beschikbaar is de drie bestaande standaarden daar (op termijn) op zullen aansluiten. Hierna volgt de implementatie van de nieuwe versies van deze 3 standaarden. Zolang de nieuwe standaard niet beschikbaar is blijven de bestaande 3 standaarden van kracht en lopen implementaties daarvan door.

Opdrachtbeschrijving actielijn 1, een stelselstandaard voor berichten:

Wat moet er gebeuren:

Ontwikkeling van een nieuwe stelselstandaard voor berichtuitwisseling, op basis van elementen uit NEN3610, StUF en SUWI-ML, aan welke stelselstandaard ook deze bestaande standaarden zich gaan conformeren. Deze nieuwe stelselstandaard zal zich richten op de generieke aspecten van berichtuitwisseling zonder te treden in (specifieke) semantiek.

De drie bestaande standaarden voor berichten (NEN6310, SUWI-ML en StUF) doneren daartoe elementen van hun eigen standaard als inhoudelijke bijdrage voor deze nieuw te ontwikkelen standaard. In het verlengde daarvan gaan de drie standaards zich conformeren aan de nieuw te ontwikkelen berichtenstandaard, waardoor een overkoepelende/verbindende berichtstandaard ontstaat met een werkingsgebied van tenminste het gecombineerde werkingsgebied van deze bestaande standaarden. Uiteraard zal deze 'nieuwe' berichtenstandaard binnen het stelsel van Basisregistraties tot standaard voor berichtuitwisseling worden verheven.

Bij de totstandkoming van de nieuwe berichtenstandaard zullen elementen die gebaseerd zijn op moderne concepten van berichtuitwisseling (zoals service oriëntatie) en internationale (markt)standaarden uitdrukkelijk de voorkeur genieten. Tevens zal intensief afstemming worden gezocht met Digikoppeling om zorg te dragen voor een goede aansluiting met die standaard, met name op het gebied van elementen voor "logistiek en transport" (denk hierbij aan foutmeldingen, interactiepatronen, protocolbinding en metagegevens).

De beheerders van de drie bestaande standaarden hebben een voorlopige inventarisatie gemaakt van de elementen uit hun standaard die zij kunnen doneren. De beheerders van deze standaarden achten harmonisatie van deze elementen haalbaar. Uitgebreide documentatie over het een en ander is separaat beschikbaar.

De tabel hieronder geeft een eerste globaal overzicht van de aspecten die binnen de nieuwe berichtenstandaard worden opgenomen. Tijdens de uitwerking van berichtenstandaard kunnen genoemde elementen nog verder worden aangevuld.

Type	StUF	SuwiML	Geostandaarden NEN3610
Foutmeldingen	Foutmeldingen Definiëren van generieke veel voorkomende foutmeldingen in de core van de standaard. Daarnaast een mechanisme om specifieke foutmeldingen toe te voegen.	Foutafhandeling (bron: SuwiML Transactiestandaard, waarin ook Request-response afspraken)	

Type	StUF	SuwiML	Geostandaarden NEN3610
Interactie	Interactiepatronen: bevestigingen, kennisgevingen, synchronisaties, transacties en een vrij interactiepatroon om zelf de interactie te kunnen definiëren. Van elke interactiepatroon bestaat een synchrone en een asynchrone versie.	Interactiepatronen Service georiënteerde principes. De Interactiepatronen zijn gespecificeerd in de "SuwiML Berichtstandaard" en de "SuwiML Transactiestandaard"	Interactiepatronen Request-response Op basis van internationale standaarden, waaronder foutafhandeling Uitwisselprotocol voor synchrone ruimtelijke bevestiging en datauitwisseling: WFS. Voor ruimtelijke bevestiging en kaartpresentatie: WMS
Protocolbinding	Protocolbindingen: een aparte flexibele module in de berichtstandaard waarin de bindingen met de logistieke protocollen worden beschreven (waaronder digikoppeling)	Protocolbinding WSDL-binding (bron: SuwiML Transactiestandaard) De WSDL 1.1 standaard is op zichzelf niet gebonden aan het gebruik van SOAP, maar er is wel in de WSDL 1.1 standaard een SOAP binding opgenomen.	Uitwisselprotocol voor synchrone ruimtelijke bevestiging
CRUD-model	Basale functionaliteit: uniforme functionaliteit voor veel voorkomende vormen van gegevensuitwisseling in de core van de standaard vastleggen. Toelichting: Toevoegen, lezen, wijzigen, corrigeren en verwijderen van gegevens. Of te wel een nog nader te definiëren CRUD-model (Create, Read, Update en Delete).		
Interactiepatroon/ Hergebruik Extensionality	Hergebruik van semantische constructies (extensionality) Toelichting: bestaande semantiek voor bijv. bevestigingen en kennisgevingen kan gemakkelijk uitgebreid (lees: hergebruikt) worden		

Type	StUF	SuwiML	Geostandaarden NEN3610
	in de vrije interactiepatronen van StUF.		
Formaten en vulling in waardelijsten	Waardelijsten (voor functionele onderdelen van het bericht) Toelichting: Hoe ga je om met lege waarden in berichten. Is de waarde onbekend? Is die constatering wel of niet vastgesteld? Wordt de waarde niet ondersteund? Is de ontvanger niet geautoriseerd om de waarde te zien? Wat is de semantiek als een element ontbreekt?	Formaten Waardelijsten Formaten voor het Opnemen van de binnen de keten uitgewisselde gegevens uit basisregistraties, hiervoor wordt verwezen naar het document "Procedure ontsluiten Basisregistratie".	
Metagegevens	Metagegevens: Gegevens die informatie geven over andere gegevens (bijv. gegevens die betrekking hebben over de status van gegevens zoals de status "in onderzoek").	Metadata Informatie Over gegevens Zoals status, kwaliteit herkomst of mutatiedatum maken deel uit van de berichtdefinities, maar kennen geen aparte structuur. Wel is er een aparte structuur voor correctieberichten. De manier waarop correcties opgenomen worden in een bericht is gestandaardiseerd en wordt toegepast op ieder bericht waarop correctie op de gegevens toegestaan is. Op dit moment worden deze berichten alleen	Metadata

Type	StUF	SuwiML	Geostandaarden NEN3610
		door BKWI zelf gebruikt in de Correctieservice.	
Naamgevingconventie/ Identificatie van objecten	Gegevensidentificatie Om objecten te identificeren biedt StUF zowel het semantische concept kernegegevens als technische sleutels.	Er zijn binnen de Suwiketen op Gegevensniveau twee naamgevingsrichtlijnen. Het document "Richtlijnen voor Naamgeving en definiëring" beschrijft hoe gegevens gedefinieerd worden in het SGR (Suwi Gegevensregister).	Unieke identificatie. Uri strategie voor unieke identificatie van objecten
GEO element coördinaten			Coördinatensystemen De te hanteren kaartprojecties voor Nederland. GML als technisch format geometrie (coördinaten)
GEO element Geometrie			Geometrie typen In ISO 19107 en GML (Geography Markup Language) zijn geometrie typen gedefinieerd. In ISO 19107 op abstract niveau in een GML in schema-taal. Denk hierbij aan de definitie van punten, lijnen, vlakken maar ook 3D geometrie typen voor het opbouwen van 3D steden. Voor de algemene standaard worden deze geometrie typen ingebracht en het bijbehorende uitwisselformaat GML.

Wanneer kan de uitvoering starten:

Het proces kan starten na opdrachtverstrekking door de PSB (op basis van deze notitie en de PID). De onderstaande tijdlijn is hierdoor relatief.

Wat is de globale planning:

Q1 2013: Mijlpaal 1: Opstellen PID
 Q2/Q3 2013: Mijlpaal 2: opstellen concept berichtenstandaard in afstemming met gebruikers.
 Q4 2013; Mijlpaal 3: inrichting Governance, beheerdocument en voorstel financiering.
 Q4 2013: Mijlpaal 4: start implementatie/ migratie.
 2014: Mijlpaal 5: voordragen van de standaard voor de PTOLU-lijst en start toepassing van de standaard in het stelsel.

Wie voert de opdracht uit:

Mijlpaal 1: De PSB geeft opdracht aan deze werkgroep om een PID op te stellen voor de omzetting van deze actielijn in een concrete werkopdracht. Deze PID geeft in ieder geval:

- Uitgangspunten en randvoorwaarden, zoals de beleidseigenaar;
- Benodigde mensen/middelen: zoals inzet/capaciteit van de partijen en benodigde financiën, zowel initieel als structureel voor onderhoud/beheer;
- Garanties voor kwaliteit, openheid en continuïteit (longlist mogelijke beheerorganisaties en governance modellen);
- Risico's en mitigerende maatregelen;
- Projectorganisatie.

Mijlpaal 2: De PSB geeft op basis van de PID opdracht voor de ontwikkeling van de nieuwe stelselstandaard aan de vertegenwoordigers van de betrokken standaarden (Suwi, StUF, GEO en Digikoppeling) en de stelselarchitect, in samenwerking met maximaal 3 andere partijen. Dit zijn de vertegenwoordigers van basisregistraties die het voornemen hebben om deze stelselstandaard op korte termijn te gaan gebruiken, zoals de KvK en partijen die gezien de omvang van hun gebruik van de basisregistraties een groot belang hebben bij deze standaard, zoals de Belastingdienst.
 (Experts van) de beheerders van de (overige) basisregistraties worden middels een klankbordgroep betrokken bij de ontwikkeling van de berichtenstandaard.

Mijlpaal 3: De PSB geeft op basis van de PID (mijlpaal 1) opdracht aan BZK/ B&I voor het opstellen van een specifieke projectbrief voor de inrichting van de governance en het opzetten van een goede beheerorganisatie, met het oog op beheer en doorontwikkeling van deze standaard. In de projectbrief wordt de (beoogd) beheerder aangewezen.

Mijlpaal 4: De PSB geeft opdracht aan de diverse beheerders van de basisregistraties om te starten met de implementatie van de nieuwe stelselstandaard.

Mijlpaal 5: De inmiddels aangewezen beheerder van de stelselstandaard neemt dit voor zijn rekening.

Wie zorgt voor de coördinatie:

De PID beschrijft de wijze waarop coördinatie plaatsvindt en wie dat voor zijn rekening neemt.

Opdrachtbeschrijving actielijn 2, transparantie rond informatie- en gegevensmodellen:

Probleemstelling

De huidige situatie rondom informatie-, gegevens- en berichtenmodellen is dat de daarin gehanteerde naamgevingsconventies, alsmede de wijze en plaats van publicatie van deze modellen per basisregistratie sterk verschillen. Wat bij de ene basisregistratie bijvoorbeeld een logisch ontwerp heet is bij de volgende een gegevenswoordenboek en bij weer een ander een informatiemodel. Dit maakt het lastig om snel met informatie-, gegevens- en berichtenmodellen van basisregistraties aan de slag te gaan. Het is een situatie die snel simpel en eenvoudig verholpen kan worden. Het gaat in deze actielijn nadrukkelijk niet om uniformiteit in de inhoud van de informatie-, gegevens- en berichtenmodellen.

Wat moet er gebeuren:

Alle basisregistraties moeten hun informatie- en gegevensmodel en het bijbehorende berichtenmodel op uniforme wijze vindbaar op het internet publiceren. Bij uniform gaat het om het hanteren van een uniforme naamgevingsconventie voor de verschillende documenten. Met vindbaar wordt bedoeld dat er één logische plek is waar de verwijzingen naar alle gegevens en berichtenmodellen te vinden is. Belangrijk is dat dit niet eenmalig gebeurt maar dat er een proces is om de verzamelde verwijzingen actueel te houden.

Wie voert de opdracht uit:

De beheerders van de basisregistraties, in samenwerking met de coördinator. Dat zal moeten gebeuren in nauwe samenwerking met, dan wel door het project stelselcatalogus, aangezien het in deze actielijn beoogde doel grote overlap heeft met dat van de stelselcatalogus, er moet zeker geen dubbel werk verricht worden.

Wie zorgt voor coördinatie:

De coördinatie wordt verzorgd door het (BZK-)Programma Stelsel van Basisregistraties. Het lijkt logisch dat het project stelselcatalogus deze coördinatie namens BZK op zich neemt.

Wanneer kan de uitvoering starten:

Het project kan starten na goedkeuring en opdrachtverstrekking door de PSB (op basis van deze notitie).

Wat is de globale planning (deze planning is afhankelijk van de besluitvorming):

Q1 2013: aanlevering URL's van informatie-, gegevens- en berichtenmodellen door beheerders aan de coördinator

Q2 2013: de coördinator publiceert de verzamelde informatie op het internet in overleg met het stelsel informatiepunt en het project stelsel catalogus.

Opdrachtbeschrijving lijn 3, richtlijnen voor uitwisseling en gebruik van basisregistraties:

Probleemstelling

Er is binnen het stelsel van basisregistraties sprake van een aantal problemen waarbij de verwachting is dat standaardisatie in eerste instantie een te zwaar middel is om die problemen op te lossen. Het gaat hier om de manier waarop gegevens gemodelleerd worden. Een richtlijn kan hier faciliterend werken voor hergebruik van gegevens uit het stelsel.

Bij het faciliteren van hergebruik kunnen we bijvoorbeeld denken aan het opnemen van gegevens uit basisregistraties in de gegevensmodellen voor ketens, zoals het RSGB voor gemeenten of het SUWI-gegevenswoordenboek voor de keten voor werk en inkomen. Daarnaast zien we ook mogelijkheden om tot grotere uniformiteit van berichten te komen waarbij volledige standaardisatie (in eerste instantie) nog niet haalbaar is. Ook hier bieden richtlijnen voor het ontwerp van berichten uitkomst

Wat moet er gebeuren

Een algemene richtlijn voor het opstellen van informatie- en gegevensmodellen en het opstellen van gemeenschappelijke bouwstenen voor berichten door basisregistraties. Convergentie is het doel. Het is daarbij niet noodzakelijk om tot één oplossing binnen het stelsel te komen.

Het ontwikkelen van dergelijke richtlijnen is een iteratief proces. De richtlijnen zijn nooit af. Hoe meer richtlijnen voor convergentie gemaakt kunnen worden hoe beter. Deze opdracht vraagt nadere discussie. Het voorstel is om hier een studiemiddag aan te wijden. Er ligt al een basis voor deze richtlijnen, deze kan getoetst worden in het vervolgtraject.

We onderkennen voor de korte termijn twee gebieden waarop convergentie zowel mogelijk als wenselijk is:

1. Richtlijn voor UML en/of ERD als modelleermethode en afspraken over te hanteren begrippen voor de semantiek van de elementen binnen deze modellen.
Toelichting: In StUF zijn begrippen zoals "entiteit", "superentiteit", "eigenschap", "relatie", "groep", "waardebereik" en "enumeratie" expliciet benoemd en onderdeel van de standaard.
2. Het onderkennen en delen van standaardbouwstenen voor berichten, zoals bepaalde ingrediënten van waardelijsten en het beheer hiervan, de opzet van registers, identifiers, materiële en formele historie, etc. Deze zijn algemeen en kunnen terecht komen in de algemene standaard.

Voor de langere termijn zijn ook andere onderwerpen mogelijk waarbij het vooral van belang is dat innovatieve en nieuwe ideeën binnen het stelsel gedeeld worden en gezamenlijk verrat worden in richtlijnen.

De aandachtsgebieden van actielijn 3 zullen in eerste instantie dus leiden tot een richtlijn maar kunnen uitdrukkelijk ook input vormen voor latere doorontwikkeling in actielijnen 1 en 2. Er is een duidelijke wisselwerking tussen de drie actielijnen die goed in de gaten gehouden moet worden. De ene actielijn moet het doel van de andere niet uitsluiten.

Wanneer kan de uitvoering starten:

Vanaf Q4 2013: Er is een wisselwerking met actielijnen 1 en 2. Specifiek voor de coördinatie is er een harde afhankelijkheid van mijlpaal 3 uit actielijn 1. Dat hoeft niet te betekenen dat er geen voorwerk gedaan kan worden. Het opstellen van richtlijnen is voor een belangrijk deel een leerproces gebaseerd op de ervaringen van deelnemers. Een dergelijk leerproces is in feite al gestart bij de "best practices stelsel van basisregistraties". Waar gepast kunnen de uitkomsten van dit leerproces gebruikt worden voor het opstellen van richtlijnen.

Wat is de globale planning:

Nader te bepalen.

Wie voert de opdracht uit:

Beheerders van basisregistraties.

Wie zorgt voor de coördinatie:

De PSB verleent opdracht aan de ingerichte beheerorganisatie (zie lijn 1, mijlpaal 3) om bovenstaande doorontwikkeling van de stelselstandaard te coördineren.